תורה אור

לא תימא ליה לאבוך הכי דתניא *הרי שהיה אביו עובר על דברי תורה לא יאמר לו אבא עברת על דברי תורה אלא אומר לו אבא כך כתוב בתורה, סוף סוף היינו הך, אלא אומר לו אבא מקרא כתוב בתורה כך (הוא):

מתני' *מי שנתחייב בשתי מיתות בית דין נידון בחמורה. עבר עבירה שנתחייב שתי מיתות נידון בחמורה ר' יוסי אומר נידון בזיקה הראשונה שבאה עליו:

גמ' פשיטא אלא איתגורי איתגור? אמר רבא הכא במאי עסקינן כגון שעבר עבירה קלה ונגמר דינו על עבירה קלה, וחזר ועבר עבירה חמורה, סלקא דעתא אמינא כיון דנגמר דינו לעבירה קלה האי גברא קטילא הוא קמ"ל, בעא מניה *(אבוה) דרב יוסף בר חמא מרבה בר נתן מנא הא מילתא דאמור רבנן מי שנתחייב שתי מיתות ב"ד נידון בחמורה? דכתיב °והוליד בן פריץ שופך דם [וגו'] אל ההרים אכל ואת אשת רעהו טמא ואל הגלולים נשא עיניו, והוליד בן פריץ שופך דם בסייף, את אשת רעהו טימא זו אשת איש בחנק, ואל הגלולים נשא עיניו זו עבודת כוכבים בסקילה וכתיב °מות יומת דמיו בו יהיה בסקילה, מתקיף לה רב נחמן בר יצחק אימא כולהו בסקילה: והוליד בן פריץ שופך דם זה בן סורר ומורה דבסקילה אשת רעהו טמא זו נערה המאורסה דבסקילה ואל הגלולים נשא עיניו זו עבודת כוכבים דבסקילה? א"כ מאי קמ"ל יחזקאל, דילמא תורה קא מהדר? א"כ איבעי ליה לאהדורה כי היכי דאהדרה משה רבינו. דרש רב אחא בר' חנינא מאי דכתיב °אל ההרים לא אכל שלא אכל [א] בזכות אבותיו ועיניו לא נשא אל גלולי בית ישראל שלא הלך בקומה זקופה ואת אשת רעהו לא טימא *שלא ירד לאומנות חבירו ואל אשה נדה לא קירב שלא נהנה מקופה של צדקה וכתיב °צדיק הוא חיה יחיה" *כשהיה רבן גמליאל מגיע למקרא הזה היה בוכה ואמר מאן דעביד לכולהו הוא דחיי, בחדא מינייהו לא? א"ל ר"ע אלא מעתה °אל תטמאו בכל אלה" הכי נמי בכולהו אין בחדא מינייהו לא, אלא באחת מכל אלה, הכי נמי באחת מכל אלה: עבר עבירה: *תניא כיצד אמר רבי יוסי נידון בזיקה ראשונה הבאה עליו חמותו ונעשית אשת איש נידון בחמותו, אשת איש ונעשית חמותו נידון באשת איש. אמר ליה רב אדא בר אהבה לרבא חמותו ונעשית אשת איש נידון בחמותו לידון נמי איסור אשת איש דהא *אמר ר' אבהו מודה ר' יוסי באיסור מוסיף

אמר

יחזקאל יח
שם
שם
שם
ויקרא יח

לא תימא ליה לאבוך הכי· להודיעו בהדיא שהוא טועה משום דמכסיף ומצטער: **אלא אמור לו אבא כך כתוב בתורה**· קס"ד בתמיהה קאמר וכי כך כתיב בתורה: **סוף סוף היינו הך**· דמבייש ואומר וכי יפה אתה עושה: **אלא**· בניחותא אומר לו מקרא האמור בתורה ואומר לו אבי מקרא כך וכך כתוב בתורה והוא עצמו ישים על לבו על מה זה מזכירו והכי נמי אין לך לומר לאביך לא תתנייה הכי: **מתני' עבר עבירה שיש בה שתי מיתות**· כגון חמותו והיא אשת איש: **בזיקה הראשונה**· בגמרא מפרש לה: **גמ' פשיטא**· דבחמורה נדון שהרי אף בה נתחייב דהיכי סליק אדעתין לידון בקלה וכי איתגורי איתגר במה שעבר שתי עבירות, אילו לא עבר אלא על החמורה היה נדון בה, ועכשיו שהוסיף לעבור עמה עבירה אחרת נדון בקלה: **אמר רבא**· ודאי אי מקמי דאתא לקמן עבדינהו לתרוייהו לא איצטריך לאשמועינן, כי איצטריך למתנייה כגון דנגמר דינו תחלה לקלה סד"א וכו': **מנא הא מילתא וכו'**· ואע"ג דנגמר דינו לקלה: **בסקילה**· דכל דמיהם בם בסקילה דהיא חמורה ואי דלא נגמר דינו קודם לכן לא איצטריך קרא לאשמועינן: **בן סורר ומורה**· וקרי ליה שופך דם על שם שסופו לשפוך כדאמרי' (לעיל דף עב.) שעומד בפרשת דרכים וכו': **דאהדריה משה**· במשנה תורה: **אל ההרים לא אכל**· סיפיה דקרא צדיק הוא חיה יחיה" לומר זה צדיק גמור וע"כ משום דלא עביד הני לאו צדיק הוא אם עבר עבירות אחרות אלא לאו כמשמעותיה מדריש: **אל ההרים לא אכל**· שלא נצטרך לזכות אבותיו מתוך שהוא חסיד: **שלא נהנה מקופה של צדקה**· שהוא דבר גנאי לאדם הגון: **בזיקה הראשונה**· באותו איסור שהוחזק זה תחלה להזהר בו ולפרוש ממנו הוא נדון אבל לא באיסור הבא עליו אחרון אע"פ שהוא חמור דקסבר ר' יוסי אין איסור חל על איסור ואפי' חמור על הקל הלכך אין כאן שתי מיתות: **חמותו ונעשית אשת איש**· כגון נשא בת אלמנה ונאסרה אמה משום חמותו ואחר כך נשאת ונאסרה עליו משום אשת איש נדון בחמורה בשריפה דהיא קדמה אבל אם היתה אשת איש ונעשית חמותו הואיל כשנשא בתה כבר היתה זו אסורה עליו משום אשת איש תו לא חייל אסור חמותו אאסור אשת איש ואינו נדון אלא בחנק: **דאמר ר' אבהו**· ביבמות בפ' ד' אחין: **מודה ר' יוסי באסור מוסיף**· ומחדש דבר על האשה הזאת לאסור בה דבר חדש (או) לאסרה על מי שלא היתה אסורה עליו מתחלה כגון הכא כשהיתה אלמנה והיא חמותו היתה אסורה לו משום חמותו ומותרת לכל אדם וכשנעשית אשת איש הוסיף בה השם הזה איסור שאסרה לכל העולם וכי האי גוונא מודה ר' יוסי דאסור חל על אסור מגו דחייל אכולא עלמא שהיתה מותרת להם עד עכשיו חייל נמי אהאי ואע"פ שאסורה לו ועומדת:

אמר

דלא ידעינן אי טריפה הוה אי שלם הוה ועוד י"ל דהוה ליה קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי ופטור מדאורייתא דספק נפשות להקל וכ"ת ניכבשינהו וניחא כל דפריש אי אתה רשאי למושכו להחמיר עליו ועוד גזירה שמא יקח מן הקבוע והא דפריך בגמ' תיפוק ליה דרובא נסקלין ניהו ה"פ לכל הפחות לא גרע משום דרובא נסקלין*:

איתגורי איתגור· וא"ת בפרק אלו נערות (כתובות לב.) דיליף מחובל בחבירו דכל היכא דאיכא ממון ומלקות ממונא משלם מילקא לא לקי ופריך מה לחובל בחבירו שכן חייב בה' דברים ואי ממונא קולא הוא שכן הותר מכללו בב"ד והשתא היך יתכן לומר דקולא הוא אם כן איתגורי איתגור וי"ל דשאני התם משום דחס רחמנא אהפסד ממונו של חבירו*: **ונגמר** דינו לעבירה קלה וכו'· תימה ואמאי נדון בחמורה הא הויא לה עדות שאי אתה יכול להזימה דאי מיתזמי סהדי בתראי לא מיקטלי כיון דבלאו סהדותייהו גברא בר קטלא הוא כדמוכח בפ"ק דמכות (דף ה.) גבי באו שנים ואמרו באחד בשבת נגמר דינו של פלוני וכו' וי"ל דהכא מיירי כגון דהך עבירה שניה עבר בפני ב"ד דאפילו בעדות שאי אתה יכול להזימה מחייבינן ליה לעיל* בשריפה משום ובערת הרע ועוד יש לומר כיון דאי מיתזמי קמאי או מיתכחשי מהני סהדותייהו דבתראי עדות שאתה יכול להזימה קרינן ביה: **וכתיב** דמיו בו יהיה בסקילה· מכאן קשה לפי' הקונט' דברים איזהו נשך (ב"מ סא: ושם) דאמרי' הוקשו מלוי רבית לשופכי דמים דכתיב הכא בנשך נתן ופירש שם בקונטרס דדמיו בו יהיה משמע דמים ששפך שהעני את חבירו ומת ברעב עליו ישובו ולא יתכן כלל דהא לסקילה אתיא הכא בשמעתין ובאוב וידעוני דכתיב דמיהם בם ובכמה דוכתי כולם לסקילה אתיין ונראה דדריש מדכתיב הכא והוליד בן פריץ וגו' ובכל הספרים גרסי' בפ"ק דתמורה (דף ו:) וסמיך ליה והוליד בן פריץ: **נדון** בזיקה ראשונה· לאו מילתא דפסיקא היא דהא חמותו ונעשית אשת אב איסור מוסיף הוא אי אית ליה אחין ולמאן דאמר סקילה חמורה נידון באשת אב: **לידון** נמי באיסורא דאשת איש· לענין קרבן קא פריך שיתחייב ב' חטאות בשוגג אי נמי אם התרו בו משום אשת איש ולא התרו בו משום חמותו ורבה מהדר ליה דבמזיד איירי והתרו בו משום שניהם: **דאמר** רבי אבהו מודה ר' יוסי באיסור מוסיף· אע"ג דבפ' ד' אחין (יבמות דף לב: ושם) משמע דלא קיימא לבסוף מ"מ אמת הוא כדאי' בפרק אמרו לו (כריתות דף יד: ושם): **אפילו** (שייך לע"ב) תימא רבי שמעון בן גמליאל קסבר עבירות מחוקות· תימה דבסוף פרק הבא על יבמתו (יבמות סד: ושם) אמרינן נשואין ומלקיות כרבי משום דסתם לן תנא כוותיה דמי שלקה ושנה וכו' וי"ל דרב יוסף דהתם סבר מלקיות מחוקות ואע"ג דאשכחן תנא דלית ליה עבירות מחוקות בברייתא דבסמוך דקתני התרו בו ושתק התרו בו והרכין ראשו דהתם מלקות ליכא מכל מקום משמע ליה דמתני' סברה מלקיות מחוקות מדקתני מי שלקה אי נמי קסבר כיפה צריכה התראה ועד דמחזק בתרי או בתלת אין מתרין בו לכיפה הלכך אם איתא דבתלת זימני הויא חזקה עד רביעית אין כונסין אותו לכיפה כדמוכח בסמוך וקא תימה אמאי מתרין בו לכיפה בשניה לר' ובשלישית לרשב"ג שאם יעבור אחר כך יהא מוחזק ויכניסוהו לכיפה ויש לומר דאין מחייבו כיפה עד שיהא מוחזק לעבור בהתראת מלקות הלכך אי מתרינן ביה אכיפה נמי לא סגי בהכי ואי מתרינן ביה אמלקות ואכיפה הא לא עבדינן ביה תרתי:

ומר

[קידושין לב.]

לעיל לז: כ:
יבמות לג.
כריתות יד:

[יתכן להיות אחוה]

[מכות כד.]

שם כד:

יבמות לג.
כריתות יד.
תמורה יד.
[תוספתא פ"ג]

[יבמות לג:
כריתות יד:]

* הלשון שבתוך הסוגריים בר' תיקון

* כדאיתא לעיל נג.

[ועי"ע תוס' חולין יא: סד"ה ליתוש דלמא וכו' ותוס' זבחים ע"א סוף ד"ה אפילו אחת]

נא א מיי' פ"ו מהל' ממרים הל' יא סמג עשין שמ טוש"ע י"ד סי' רמ סעיף י:

נב ב ג ד מיי' פי"ד מהל' סנהדרין הל' ד סמג עשין צז:

[ועי' תוס' כתובות לג: ד"ה וחדא]

נושא
מנין שמי שנגמר
דינו למות במיתה
קלה - שחזר ועבר
עבירה של מיתה
חמורה - שנידון בחמורה

[דף עח.]

מבנה
מיתות ב"ד

◆

הגהות הגר"א.
[א] בזכות אבות· נרשם קו על תיבת בזכות· וצ"ל בשביל:

נושא
ר' יוסי - נידון
בזיקה ראשונה